

Baltijas ceļš – cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

- Baltijas ceļš - cilvēku ķēde
- trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības
- Iekļauts reģistrā 2009. gadā
- Pasaules atmiņa

Baltijas ceļš uz Pleskavas šosejas, fotografēts no helikoptera
1989. gada 23. augustā. Foto: Aivars Liepiņš (Latvija)

1989. gada 23. augusts

- Aptuveni divi miljoni cilvēku sadevušies rokās
- Baltijas valstis – Igaunija, Latvija, Lietuva
- 600 km gara cilvēku ķēde
no Tompea pils pakājes Tallinā,
šķērsojot Rīgu un Daugavas upi,
līdz Ģedimina torņa pakājei Viļņā

Baltijas ceļš 1989

- Notikumi pirms Baltijas ceļa
- Baltijas ceļa norise un nozīme
- Baltijas ceļa dokumentārais mantojums
- Baltijas ceļa 25.gadadiena (1989 – 2014)

I Notikumi pirms Baltijas ceļa

Molotova-Ribentropa pakts

- 1939.gada 23. augustā tiek parakstīts “Neuzbrukšanas līgums starp Vāciju un PSRS”.
- Pakta pielikuma slepenie protokoli iezīmēja ietekmes sfēru sadalījumu starp Vāciju un PSRS.
- Abas lielvalstis sadalīja ietekmi – Somijā, Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Polijā un Rumānijā.

Slepenā protokola 1.punkts

- *Für den Fall einer territorial-politischen Umgestaltung in den zu den baltischen Staaten (Finnland, Estland, Lettland und Litauen) gehörenden Gebieten bildet die nördliche Grenze Litauens zugleich die Grenze der Interessensphären Deutschlands und der UdSSR.*
- Taču faktiski arī Lietuva nonāca Padomju Savienības interešu sfērā.

Molotova-Ribentropa pakta atzišana

- Pēc Otrā Pasaules kara PSRS noliedza pakta eksistenci un viss ar to saistītais tika padarīts slepens.
- Saskaņā ar PSRS oficiālo propagandu Baltijas valstu atrašanās tās sastāvā bija brīvprātīga, ko “apstiprināja” 1940. gadā noturēto vēlēšanu rezultāti.

Molotova-Ribentropa pakta nonākšana atklātībā

- M. Gorbačovs 1986. gadā PSRS sāk pieļaut lielāku atklātību attiecībā uz staļinisma noziegumiem.
- 1986. gadā ASV – PSRS konferencē Jūrmalā Amerikas Savienotās valstis pieprasa Baltijas valstu okupācijas izbeigšanu.
- Rietumu radiostacijas “Brīvā Eiropa” un “Amerikas Balss” izplata informāciju par nepieciešamību izbeigt Baltijas valstu okupāciju.

Baltijas vienotais ceļš

- 1986. gadā bijušie Baltijas valstu politiešlodziņtie vienojas par akciju rīkošanu 23. augustā.
- 1987. gada 23. augustā Viļņā, Rīgā un Tallinā notiek plašas protesta akcijas, kuras izklīdina milicija.
- 1988. gadā sākas plašu nacionālo kustību veidošanās Baltijas valstīs.
- 1988. gada 23. augustā Baltijas valstu galvaspilsētās notiek protesta demonstrācijas.

II Baltijas ceļa norise un nozīme

1989. gada 23. augusts

- 50 gadi kopš Molotova – Ribentropa pakta parakstīšanas.
- Vienots mērķis - Baltijas valstu neatkarības atjaunošana, Molotova-Ribentropa pakta slepeno papildprotokolu publiska atzīšana.

Baltijas ceļš Leņina (tagad Brīvības) ielā Rīgā, 1989. gada 23. augustā. Foto: Boriss Koļesņikovs (Latvija)

Grenctāle/Saločiai robežpunkts 1989. gada 23. augustā. Attēla centrā – toreizējais "Padomju Jaunatnes" redaktors Andrejs Cīrulis. Foto: Vitālijs Stīpnieks (Latvija)

1989. gada 23. augusts

Baltijas ceļu organizēja visu Baltijas valstu nacionālās kustības:

- Igaunijas Tautas fronte *Rahvarinne*,
- Latvijas Tautas fronte un
- Lietuvas Reformu kustība *Sajūdis*.

Baltijas ceļa organizēšana balstījās uz nacionālo kustību reģionālajām nodaļām, kas darbojās katras Baltijas valsts administratīvajos apgabalos.

Latvijas un Lietuvas robeža 1989. gada 23. augustā, skats no Latvijas puses uz Lietuvu (ēka – Lietuvas teritorijā).
Foto: Vitālijs Stīpnieks (Latvija)

Baltijas ceļš Cēsu apkārtnē, fotografēts no helikoptera 1989. gada 23. augustā. Foto: Aivars Liepiņš (Latvija)

1989. gada 23. augusts

- Aptuveni divi miljoni cilvēku plkst. 19.00 sadevušies rokās vienojās kopīgā akcijā, pieminot 1939. gada 23. augusta notikumus, prasot to starptautisku atzīšanu.
- Cilvēku ķēde stiepās 600 km garumā no Tallinas cauri Rīgai līdz Viļņai.
- Akcijā piedalījās dažādu vecumu, tautību, reliģiju un sociālo grupu pārstāvji.

Baltijas ceļš uz Rīgas-Pleskavas šosejas 1989. gada 23. augustā.
Foto: Gunārs Janaitis (Latvija)

Latvijas un Lietuvas robeža Grenctāle/Saločiai 1989. gada
23. augustā, Latvijas pusē. Foto: Vitālijs Stīpnieks (Latvija)

Latvijas un Lietuvas robežpunkts Grenctāle/Saločiai 1989. gada 23. augustā. Tuvējās Brunavas katoļu baznīcas draudzes aktīvisti ar savu uzbeku tautības mācītāju, kurš dzimis Taškentā. Drīz pēc viņa dzimšanas viņa vecāki gāja bojā 60. gadu Taškentas zemestrīcē. Pusi izaudzināja dievbijīga latviešu ģimene, kā rezultātā viņš uzsāka studijas katoļu garīgajā seminārā. Foto: Vitālijs Stīpnieks (Latvija)

1989. gada 23. augusts

pasaules presē

- Pasaules ziņu virsraksti tika veltīti Baltijas valstu iespaidīgajai un nozīmīgajai akcijai.
- Solidarizēšanās sanāksmes tika rīkotas Maskavā, Ļeņingradā, Stokholmā, Melburnā, Toronto, Berlīnē, Tbilisī un citviet pasaulē.
- Pasaules prese īpašu uzmanību pievērsa Molotova-Ribentropa paktam un tā sekām Austrumeiropā.

**REPERCUSSIONS OF THE BALTIC WAY
IN THE WORLD PRESS**

**THE BALTIC RALLY
IN THE CENTRE OF BONN**

1989. gada 23. augusts pasaules presē

“Divi miljoni sadodas rokās protestā pret Kremļa varu” (“Two million link hands in protest over the Kremlin's iron rule”) // “Hands of Hope”, Daily Mail, 24.08.1989.

“Viņi stāvēja trīs rindās, veci un jauni, gandrīz visiem bija ar melnu lenti apsietas lūgšanu svecītes.”
 (“Three-deep they stood, old and young, almost all carrying a votive candle tied with a black ribbon.”)

// “Human chain stands up against the Soviet Union”,
Independent, 24.08.1989.

Baltijas ceļš uz Oktobra (tagad Akmens) tilta Rīgā 1989. gada 23. augustā. Foto: Uldis Briedis (Latvija)

1989. gada 23. augusts

pasaules presē

“Vakardienas 400 jūdžu garā cilvēku ķēde spilgti atspoguļoja Baltijas tautu kopējo tieksmi pēc brīvības.”

(“Yesterday's 400-mile-long human chain dramatically symbolised the shared passion for freedom of the Baltic peoples.”)

// “Crumbling empire”, Daily Express, 24.08.1989.

“...370 jūdžu gara cilvēku ķēde stiepās caur Igauniju, Latviju un Lietuvu, protestējot pret slepeno 1939.gada paktu starp Vāciju un PSRS, kas deva PSRS varu pār Baltijas valstīm un pieprasot lielāku autonomiju.”

(“...human chain stretching 370 miles through Estonia, Latvia and Lithuania in protest against the secret 1939 pact between Germany and the USSR which gave control of the Baltic states to the USSR; and to demand more autonomy.”)

// “Joining hands across the Baltic states”, The Times, 24.08.1989.

Ceļš no Karksi-Nuia (Igaunija) uz Rūjienu (Latvija) pie Masa ciema
Igaunijā 1989. gada 23. augustā. Foto: Tiit Veermäe (Igaunija)

Baltijas ceļš uz Rīgas-Pleskavas šosejas 1989. gada 23. augustā.
Foto: Gunārs Jaunaitis (Latvija)

Baltijas ceļš – cilvēkam

- Vienota ideja – pagātnes notikumu taisnīga novērtēšana un neatkarības atjaunošana.
- Brālības un vienotības sajūta kā katras atsevišķas valsts iedzīvotājiem, tā arī visām trim Baltijas valstīm kopā.
- Apliecinājums ticībai demokrātiskām idejām.
- Vienotības simbols – dziesma “Atmostas Baltija, Bunda jau Baltija, Argake Baltimaad”.

Baltijas ceļš Vidzemē, fotografēts no helikoptera 1989. gada 23. augustā. Foto: Aivars Liepiņš (Latvija)

Baltijas ceļš uz Rīgas-Pleskavas šosejas 1989. gada 23. augustā.
Foto: Gunārs Janaitis (Latvija)

Baltijas ceļš uz Rīgas-Pleskavas šosejas 1989. gada 23. augustā.
Foto: Gunārs Janaitis (Latvija)

Baltijas ceļš - Igaunijai, Latvijai, Lietuvai

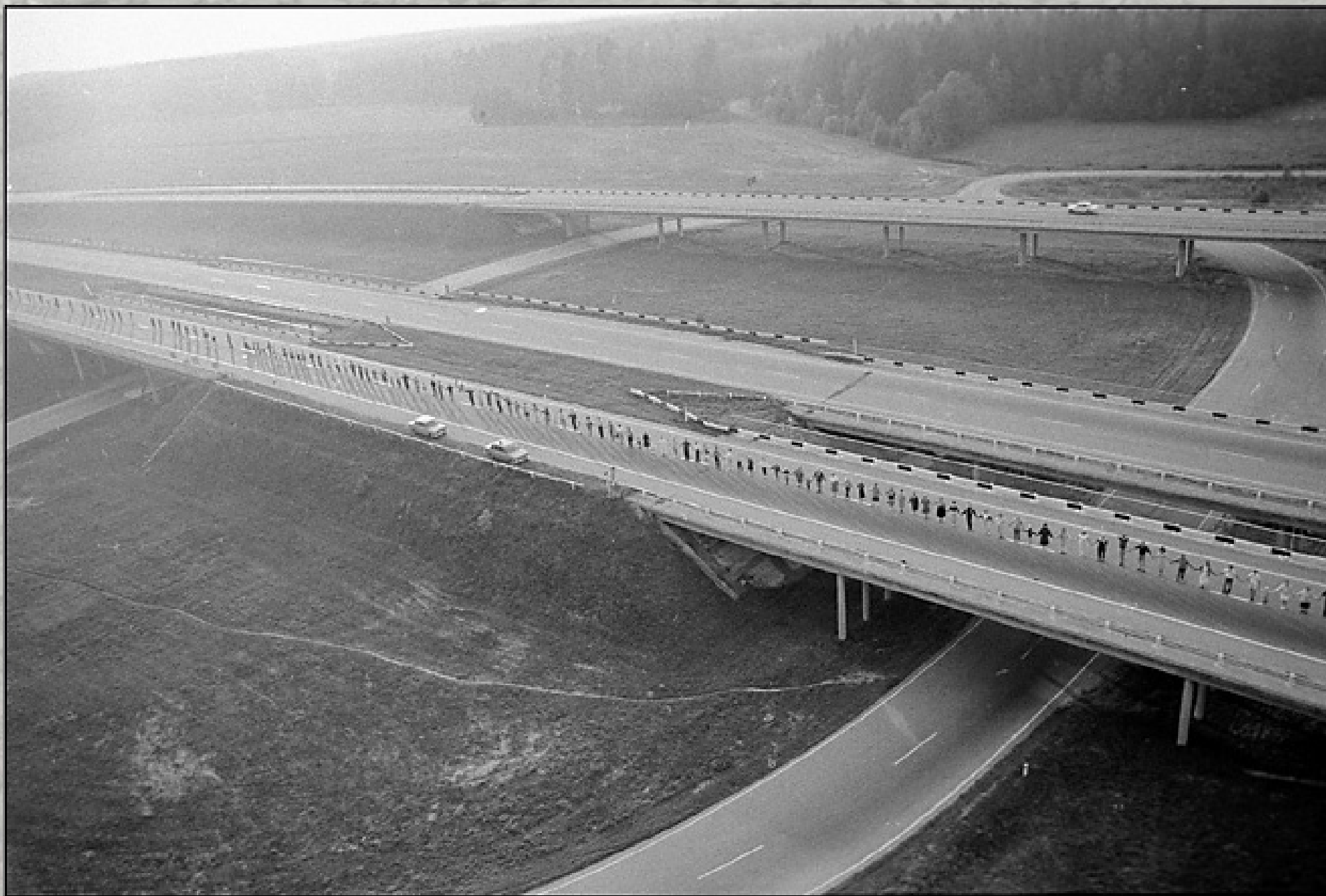
- Panākta Otrā Pasaules kara rezultātā radušās netaisnības atzīšana.
- Visu trīs Baltijas valstu Augstākās padomes 1990. gadā paraksta deklarācijas par neatkarības atjaunošanu.
- Radīts pamats Baltijas valstu vienotajam ceļam turpmākajos gados – iestāšanās Eiropas Savienībā un NATO 2004. gadā.

Baltijas ceļš uz Oktobra (tagad Akmens) tilta Rīgā, 1989. gada 23. augustā. Ģeogrāfiski, Rīga atradās cilvēku izveidotās ķēdes viduspunktā, tādēļ visu trīs Baltijas valstu karogi apvienojās uz Rīgas centrālā tilta virs Daugavas.
Foto: Vilhelms Mihailovskis (Latvija)

Baltijas ceļš – pasaulei

- PSRS oficiāli atzina Molotova-Ribentropa pakta un tā slepeno protokolu esamību un 1989. gada 24. decembrī to pasludināja par spēkā neesošu.
- Pakta anulēšana pierādīja PSRS kā pasaules lielvaras ietekmes norietu un veicināja demokrātiskās kustības PSRS un Varšavas pakta valstīs.
- Parādīja pasaulei Baltijas valstis kā vienotu un demokrātiski noskaņotu reģionu.

Baltiņas ceļš uz Pleskavas šosejas, fotografēts no helikoptera
1989. gada 23. augustā. Foto: Aivars Liepiņš (Latvija)

III Baltijas ceļa dokumentārais mantojums

Baltijas ceļa dokumentārais mantojums

Baltijas ceļš atstāja nozīmīgu dokumentāro mantojumu:

- Baltijas ceļa rīkošanas dokumentus – vēstules, paziņojumus, sanāksmju audio un video ierakstus;
- Foto, audio un video materiālus par paša Baltijas ceļa norisi, tā organizēšanu un atskaņām.

Baltijas ceļa dokumentārais mantojums

Baltijas valstu UNESCO nacionālās komisijas sadarbībā ar savu valstu atbildīgajām atmiņas institūcijām nominēja Baltijas ceļa dokumentārās liecības UNESCO “Pasaules atmiņas” starptautiskajam reģistram.

2009. gada 30. jūlijā Baltijas ceļa dokumentārais mantojums tika iekļauts UNESCO “Pasaules atmiņas” starptautiskajā reģistrā

UNESCO programma

“Pasaules atmiņa”

- Pasaules dokumentārā mantojuma saglabāšana, izziņa, izpēte un piekļuves veicināšana visā pasaulē.
- „Pasaules atmiņas” starptautisks reģistrs - visai pasaulei nozīmīgas dokumentāra rakstura liecības.
- Cilvēces atmiņas krātuve.

Baltijas ceļa dokumentārā mantojuma nominācija

Nominācijas dokumentus vieno:

- laiks / Baltijas ceļa rīkošana un norise, 1989.gada 15.jūlijs - 23.augusts
- vieta / dokumenti, kas radīti Baltijas ceļa norises vietās Igaunijā, Latvijā, Lietuvā
- cilvēki / Baltijas ceļš bija izteikti starptautisks, tajā piedalījās igauņi, latvieši, lietuvieši, krievi, baltkrievi, poļi, tatāri un citu tautību pārstāvji
- mērķis / cilvēku rīcība vienota nozīmīga politiskā mērķa vārdā, neskatoties uz risku un iestājoties par cilvēktiesībām

IV Baltijas ceļa 25. gadadiena

1989 - 2014

Atmiņas par Baltijas ceļu

“Tā bija īpaša diena un nebija pat domas, ka varētu neiet vai nepiedalīties. [..] Mēs stāvējām, kur ir brīva vieta. Taču Akmens tilts bija pārpildīts. Stāvējām, sadotās rokas pacēlušī virs galvas, un no Pārdaugavas viesnīcas iznākušie ārzemju tūristi izbrīnīti skatījās uz mums un fotografēja. [..] Mēs cīnījāmies par godīgāku Latviju un cerējām, ka valdība būs iejūtīgāka un saprotošāka pret savu tautu, – stāsta Baltijas ceļa dalībniece Zenta Denisova.”

“Vienotības ceļš”, Latvijas Avīze, 28.08.2004.

Lepni pacelts karogs, kas bijis aizliegts pusgadsimtu. Baltijas
ceļš uz Oktobra (tagad Akmens) tilta Rīgā 1989. gada 23. augustā.
Foto: Uldis Briedis (Latvija)

Atmiņas par Baltijas ceļu

“23.augusta vakarā pulksten 19.00 no robežas līdz robežai 600 kilometru garumā Igaunijas, Latvijas un Lietuvas iedzīvotāji sadevās rokās, lai pasaulei apliecinātu "Mēs gribam atpakaļ savu neatkarību, savas valstis — brīvu Igauniju, brīvu Latviju, brīvu Lietuvu!" Baltijas ceļu filmēja simtiem žurnālistu, un to raidīja visas lielākās pasaules televīzijas kompānijas. Pēc šīs akcijas Baltijas jautājums vairs nebija tikai politiķu un diplomātu lieta, tas ieguva plašu Rietumu sabiedrības atbalstu. Ieskatoties bibliogrāfijās ir statistiski redzams, kā pēc Baltijas ceļa pieaug publikāciju skaits par Baltijas valstīm.” – atceras Sandra Kalniete.

“Baltijas ceļš piepildīts”, Diena, 23.08.2004.

Mītiņš pēc Baltijas ceļa akcijas, atvadoties no pagātnes. Pie Masa ciema Igaunijā 1989. gada 23. augustā. Foto: Tiit Veermäe (Igaunija)

Baltijas ceļš pēc 25 gadiem

- Baltijas ceļš – Baltijas valstu vienotības simbols.
- Baltijas ceļš – brīvības atgūšanas centienu simbols.
- Baltijas ceļš – garīgās vienotības simbols, pretojoties vēstures netaisnībām.
- Baltijas ceļš – vēsturisks simbols nevardarbīgas akcijas spēkam.

Baltijas ceļam 25

2014. gada 23. augustā aprit

75 gadi kopš Baltijas valstu melnākās dienas un

25 gadi kopš Baltijas valstu vienotība spēja izmainīt
vēstures gaitu.

Informācija par Baltijas ceļu:

www.balticway.net

Šoseja Rīga-Bauska-Paņeveža pie Rīgas apvedceļa 1989. gada
23. augustā. Foto: Māris Zemgalietis (Latvija)

**Baltijas ceļa 25. gadadienai veltīts
projekts
“BALTIJAS CEĻA STĀSTI”**

www.thebalticway.eu

**Baltijas ceļš – cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem
centieniem pēc brīvības**

Paldies par uzmanību !

Šoseja Vilņa-Paņeveža-Rīga, 10 km no Vilņas 1989. gada 23. augustā.
Lietuva. Foto: Vladas Sciavinskas (Lietuva)

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

Baltijas ceļš - cilvēku ķēde
trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības
 • Iekļauts reģistrā 2009. gadā
 • **Pasaules atmiņa**

Prezentācija veidota, balstoties uz Baltijas ceļa 20. gadadienai veltītās prezentācijas pamata. Informācijas avoti: UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, Latvijas Okupācijas muzejs. Prezentācijā izmantoti “Pasaules atmiņas” starptautiskā reģistra nominācijas “Baltijas ceļš – cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības” materiāli.

*Vizuālais materiāls un noformējums: Latvijas Tautas frontes muzejs,
I.Znotiņš, Kārļa Vilniša dizains.*